በመጠጥ ውሀ ዘርፍ የኢንተርፕራይዞች ተሳትፎ

በደቡብ ብሔር ብሔረሶቦችና ህዝቦች ክልላዊ መንግስት ውሀና መስኖ ልማት ቢሮ

ሀምሌ, 2008

ሀዋሳ

የክልሉ ነባራዊ ሁኔታ

- ደ/ብ/ብ/ሕ/ክልል **ከ17 ሚሊዮን** በላይ ህዝብ ይኖርባታል
- **14 ዞኖች (131 ወረዳዎች)**ና **4** ልዩ ወረዳዎች እንዲሁም 22 የከተማ አስተዳደሮች
- በኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ የተመዘገቡ **245** ከተሞች
- **3678** የገጠርና **334** የከተማ ቀበሌዎች
- የክልሉ የውሀ ሽፋን በገጠር **64.42** በመቶ
- በከተማ **92** በመቶ
- በአማካይ **67.38** በመቶ
- በ1ኛው ዕ/ት/ዕቅድ መሰረት የተቀመጠውን ግብ ያለበትን ደረጃ በመገምገም በቀጣይ ለ2ኛው የዕ/ት/ዕቅድ የ2 ዓመት ስራ በመቀረቱ በዚህ ልክ ለማሳካት እየተንቀሳቀስን እንገኛለን

(ነባራዊ ሁኔታ) የቀጠለ….

- በክልሉ ካሉ የመጠጥ ውሀ ተቋማት አንፃር
  - 7.46% ለምንጭ ማከፋፈያ
  - 47% በቦታው የጎለበቱ ምንጮች/ምንጭ በቦታው
  - 40.14% እጅ ፓምፕ የተገጠመላቸው ጠ.ጉ.ጉ/በእጅ የተቆፈረ ጉድ ጓዶች
  - 5 % ለጥ.ጉ ማከፋፈያ
  - 0.07 % የገፀምድር ውሀ በማጣራት

የመጠጥ ውሀ ተቋማት ብልሽት ሁኔታ

- የመጠጥ ውሀ ተቋማት የብልሽት መጠን 10 በመቶ ሲሆን ከዚህ ውስጥ
  - 45 በመቶ በቴክኒካል ችግር
  - 21 በመቶ አነስተኛ የሆነ የውሀ ምርት
  - 20 በመቶ አስተዳደራዊ ችግር
  - 14 በመቶ በውሀ ጥራት ችግር

የመጠጥ ውሀ ተቋማት አስተዳደርና ጥገና ስርዓት

1. የክልሉ ውሀና መስኖ ልማት ቢሮ

- የዞንና የወረዳዎችን አቅም መገንባት
  - በዞንና በወረዳን አቅም ለመገንባት ለሁሉም ዞኖች፣ ልዩ ወረዳዎችና ወረዳ ው/ማ/ኢ/ጽ/ቤት የጥገና ሙያተኞች የአቅም ማጎልበት
- ቴክኒካል ድጋፍ
  - ለዞንና ለወረዳ ሙያተኞች የማማከር ስራ እንዲሁም በዞኑ ጥያቄ መሰረት ከባድ የጥገና ስራዎች ድጋፍ ማድረግ
- የጥገና መሳሪያዎች ድጋፍ
  - የዞኖችን አቅም ለማጎልበት የጥገና መሳሪያዎች ድጋፍ ማድረግ

የመጠጥ ውሀ ተቋማት ጥገና ስርዓት (የቀጠለ…)

3. ዞን ው/ማ/ኢ/መምሪያዎች

- ለማህበራቱም ሆነ ለወረዳው ው/ማ/ኢ/ጽ/ቤት የአቅም ግንባታ ድጋፍ ይሰጣል፣ ክትትልና ድጋፍ ያደርጋል
- ከወረዳ አቅም በላይ የሆኑ መካከለኛና ከባድ የጥገና ስራዎች በወረዳው ጥያቄ መሰረት ድጋፍ ያደርጋል

4. ወረዳ ውሀ ማዕ/ኢ/ጽ/ቤቶች

- ለማህበራት/ፌደሬሽ የዕውቅና ሰርተፍኬት ይሰጣል
- የማህበራት/ፌደሬሽን አመራሮች መልሶ መተካት ምርጫዎችን ያስፈፅማል
- የተደራጁ ማህበራት ዓመታዊ ኦዲት ያከናውናል፣ በግኝቱ መሰረት አስፈላጊውን እርምጃ እንዲወሰድ ያደርጋል
- ከማህበራቱ/ከአካባቢ ሙያተኞች አቅም በላይ የሆኑ አነስተኛና መካከለኛ የብልሽት ዓይነቶች ላይ የጥገና ስራዎች በማህበራቱ/በማህበራቱ ፌደሬሽን ጥያቄ መሰረት ድጋፍ ያደርጋል

የመጠጥ ውሀ ተቋማት አስተዳደር ላይ የማህበራት ድርሻ

5. የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት/የማህበራቱ ፌደሬሽን

- የክልሉ ውሀና መስኖ ልማት ቢሮ በመዋቅሩ ማህበራቱን በደንብ ቁጥር 102/2004 መሰረት መልሶ የማቋቋምና የማሰልጠን ስራ እየሰራ የሚገኝ ሲሆን
- ማህበራቱ ተቋማትን የመጠገን/የማስጠገን ኃላፊነት ያለባቸው ሲሆን አሁን ባለው ሁኔታ የቅድመ መከላከል ጥገና ስራዎች በአብዛኞቹ ማህበራት ይከናወናል
  - ህጋዊነትን መላበስ/መክሰስ ወይም መከሰስ ማስቻል
  - ተቋሙን ማስተዳደር/ቅድመ መከላከል ጥገናና አነስተኛ ጥገናዎች ማከናወን
  - ማስጠገን/መለዋወጫ መግዛት/በአቅማቸው ልክ የባለሙያ ወጪ መሸፈን
  - ማስፋፊያ ስራዎችን ማቀድ ህብረተሰቡን በማሳተፍ መፈፀም
  - በሌሎች የውሀ ተቋማት ግንባታ ስራዎች ህብረተሰቡን የሚያሳትፉ ስራዎች (ነፃ የግለሰብ ቦታዎችን ማመቻቸት፣ እንደ አስፈላጊነቱ የመንገድ ጠረጋ፣ ጉድጓድ ቁፋሮ፣ ጥበቃ)ና መሰል ተግባራት ላይ እንዲሳተፉ ማስተባበር
  - በግለሰብ አቅም የሚገነቡ የራስ አገዝ የመጠጥ ውሀ ተቋማት (ምንጭ በቦታው፣ ሮፕ ፓምፕ) ግንባታ ላይ ህብረተሰቡ እንዲሳተፍ ማድረግና ተፈፃሚነቱን መከታተል

የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት ማቋቋሚያ ደንብ ቁጥር 102/2004

1. የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት ማቋቋሚያ ደንብ ቁጥር 102/2004

የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት አደረጃጀት

- የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት በተቋም ልክ
- የቀበሌ ገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት ፌዴሬሽን በቀበሌ ደረጃ (ከአንድ በላይ ማህበራት ባለባቸው ቀበሌያት)

. የገጠር መጠጥ ውሀና ሣኒቴሽን ማህበራት የሚከተሉት አቋም ይኖራታል፡-

- ጠቅላላ ጉባዔ
- ሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴ
- እንደ አስፈላጊነቱ ሌሎች ሠራተኞች

የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት ማቋቋሚያ ደንብ ቁጥር 102/2004 (የቀጠለ...)

3. የገጠር መጠጥ ውሀና ሣኒቴሽን ማህበራት ፌዴሬሽን የሚከተሉት አቋም ይኖረዋል፡-

- በቀበሌ ውስጥ ያሉ ሁሉም የገጠር መጠጥ ውሀና ሳንቴሽን ማህበራት በፌዴሬሽኑ ይካተታሉ፣
- ሁሉም የገጠር መጠጥ ውሀ ማህበር ለቀበሌ ማህበራት ፌዴሬሽን ማህበሩን ወክለው የፌዴሬሽኑ አባላት የሚሆኑ አባላትን ይወክላሉ፤
- ፌዴሬሽኑ የራሱ ሥራ አስፈፃሚዎችና አስፈላጊ ሠራተኞች ይኖሩታል፡፡

የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት ማ ቋ ቋሚያ ደንብ ቁጥር 102/2004 ማስፈፀሚያ መመሪያ 102/2007

- ማንኛውም በዚህ ደንብ መሠረት የሚቋቋም ማህበር እና የማህበራት ፌዴሬሽን በወረዳ ው/ማ/ኢ/ጽ/ቤት መመዝገብ ይኖርበታል፡፡
- ማንኛውም ማህበር እንደተቋቋመ የምዝገባ ማመልከቻውን ከሚከተሉት መረጃዎች ጋር አያይዞ ለመዝጋቢው አካል ያቀርባል፡፡

ሀ/ የመሥራች ስብሰባ ቃለ ጉባዔ (መያዣ ናሙና ተዘጋጅቶ የተያያዘ)

ለ/ የማህበሩ መተዳደሪያ ደንብ፤ (ናሙና ተዘጋጅቶ የተያያዘ)

ሐ/ የማህበሩ አባላት ስም ዝርዝር (ቅጽ ናሙና ተዘጋጅቶ የተያያዘ)

መ/ የማህበሩ የሥራ አመራር ኮሚቴ አባላት ስም፣ አድራሻና ፊርማ(ቅጽ ናሙና ተዘጋጅቶ የተያያዘ)

የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት ማ ቋ ቋሚያ ደንብ ቁጥር 102/2004 ማስፈፀሚያ መመሪያ 102/2007 (የቀጠለ…)

- የማህበራትና የማህበራት ፌደሬሽን ፈቃድ እደሳ በየዓመቱ (የበጀት አመቱ የመጀመሪያው ሩብ ዓመት ከመጠናቀቁ በፊት) የሚታደስ ሲሆን
- የወረዳው/ው/ማ/ኢ/ጽ/ቤት ከዚህ በታች ተዘረዘሩ መረጃዎች መሟላታቸውን በማረጋገጥ ዕውቅናው ስለመታደሱ ማስረጃ ይሰጣል፡፡
  - በደንቡ በተቀመጠው መሰረት የተከናወኑ የማህበራትና የማህበራቱ ፌደሬሽን ጠቅላላ ጉባኤና ስራ አስፈፃሚ ኮሚቴ የስብሰባዎች ቃለ ጉባዔ
  - በየ3 ወሩ ለወረዳው ው/ማ/ኢ/ጽ/ቤትና ለሚመለከታቸው አካላት የቀረበ የፋይናንስና የስራ አፈፃፀምሪፖርት ስለመኖሩ ማረጋገጫ
  - በደንቡ በተደነገገው መሰረት የተከናወነ የበጀት ዓመቱ የኦዲትና ኢንስፔክሽን

በክልሉ ው/መ/ልማት ቢሮ እየተከናወኑ ያሉ ተግባራት (የቀጠለ…)

- የገጠር መጠጥ ውሀ ተቋማት አስተዳደር ለማጠናከር በዚህ በጀት
  - ለሁሉም ዞንና ለወረዳ የስራ ሂደት አስተባባሪዎችና የህብረተሰብ ተሳትፎ ሙያተኞች በደንቡና በማስፈፀሚያ መመሪያው ላይ ስልጠና የሰጠ ሲሆን
  - በወላይታ ዞን ኪንዶ ኮይሻ ወረዳ ሀናዜ ገ/መ/ው/ሳ/ማ/ፌደሬሽን የጉብኝት ፕሮግራም ተከናውኗል
  - በበጀት ዓመቱ በክልሉ በሁሉም የገጠር መጠጥ ውሀ ተቋማት ላይ ማህበራትን ለማደራጀት ከዞንና ከወረዳዎች ጋር በጋራ አቅዶ ለዚህም ማስፈፀሚያ ብር 689,821.00 ለዞንና ለልዩ ወረዳዎች ድጋፍ አድርጓል በዚህ ማህበራትን የማደራጀት ስራ ተከናውኗል፡፡
  - ለሞዴልነት ጌደዎ ዞንድ በዩኒሴፍ ከሚደገፉ 16 ወረዳዎች ውስጥ በየዞኑ አንዳንድ ወረዳዎች ላይ በዩኒሴፍ አቅም ግንባታ በጀት ማህበራትና የማህበራቱን ፌደሬሽን የማደራጀት/መልሶ የማደራጀት ስራ ለማከናወን ታቅዶ በአስሩ ወረዳዎች ስራው ተሰርቷ ል (1105 ማህበራትና 177 የማህበራቱን ፌደሬሽን)

የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት መረጃ

- በአሁኑ ወቅት በክልሉ 6295 የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራትና 1096 የማህበራቱ ፌዴሬሽን ተመዝግበው ይገኛሉ
- በክልሉ የሚገኙ የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት በጠቅላላው 17,294,915 ብር ቆጥበዋል

ከመለዋወጫ አቅርቦት ሰንሻር

መሰረታዊ ፅንሰ ሀሳብ

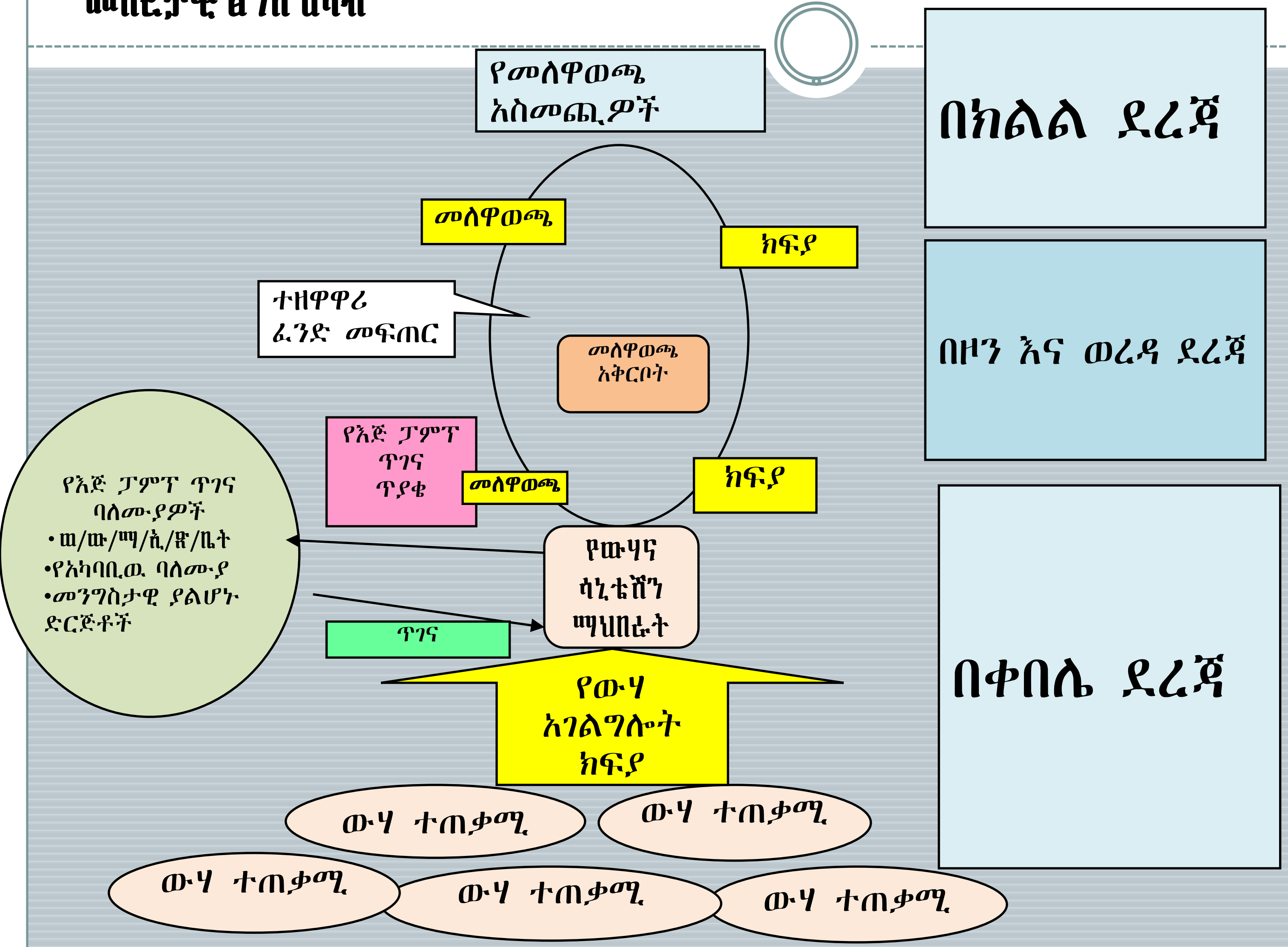

የመለዋወጫ አቅርቦት ማዕከላት ሞዴሎች

ሞዴሎች	ራሥ-አገዝ ሞዴል (ያለ መነሻ ድጋፍ)	ራሥ-አገዝ ያልሆነ ሞዴል (ለመነሻ የሚሆን ድጋፍ በመስጠት)	
የእጩ ተቋማት አይነት	የግል ንግድ ተቋማት	የህዝብ ተቋም	የመንግስት ተቋም
እጩ ተቋማት	ማሽነሪ መሸጫ መደብሮች፣ የህንፃ መሳሪያ መሸጫ መደብሮች፣ የሸቀጣሸቀጥ መሸጫ መደብሮች እና ማህበራት	የከተማ ውሃ አገልግሎት ድርጅት	ዞን ወ/ው/ማ/ኢ/ መ/ጽ/ቤት

ተመራጭ የመለዋወጫ አቅርቦት ሞዴል

ተ.ቁ	የገበያ ሁኔታ		ራስ አገዝ	ራስ አገዝ ያልሆነ	
	የእጅ ፓምፖች ብዛት	የገ/መ/ው/ሳ/ ማህበራት	በግል ተቋም/ማህበራት የሚነቀሳቀስ	በከ/ው/አ/ድርጅት የሚነቀሳቀስ	ዞ/ወ/ው/ማ/ኢ /መ/ጽ/ቤት የሚንቀሳቀስ
1	ብዙ*	ከፍተኛ**	1ኛ ተመራጭ	2ኛ ተመራጭ	3ኛ ተመራጭ
2	ብዙ	ዝቅተኛ	-	1ኛ ተመራጭ	2ኛ ተመራጭ
3	አነስተኛ	ከፍተኛ	-	1ኛ ተመራጭ	2ኛ ተመራጭ
4	አነስተኛ	ዝቅተኛ	-	1ኛ ተመራጭ	2ኛ ተመራጭ

የመለዋወጫ አቅርቦት ማዕከል ለመመስረት መመቻቸት ያለበት

መመዘኛዎች	መግለጫ
መጋዘን	- መለዋወጫ ለማከማቸት ምቹ የሆነ መጋዘን (3ሜ x 4ሜ የሚበልጥ)
የሰው ኃይል	- በየዕለቱ የስራ ሰዓት ሊገኝ የሚችል የሽያጭ ሰራተኛ - የሽያጭ ሰራተኛው መለዋወጫዎችን በሚመለከት በቂ ክህሎት ያለው ወይም ዕውቀቱን ለማዳበር ፍላጎት ያለው ቢሆን ይመረጣል
የተቋሙ አመሰራረት	- የሚመረጠው ተቋም ነባርና የተቋቋመበት የራሱ ዓላማ ያለው (የመለዋወጫ አቅርቦት ስራ ጋር ተያያዥ/ተጨማሪ ስራዎችን የያዘ) እንጂ ለመለዋወጫ አቅርቦት ብቻ ሲባል መመስረት የለበትም

ከመለዋወጫ አቅርቦት ማዕከላት ተደራሽነት አንፃር

- በሁሉም ዞኖች ከዞኖቹ ስፋት አንፃር 1-2 የመለዋወጫ አቅርቦት ማዕከላት አለ
- በከተማ ውሀ አገልግሎትድርጅቶች የሚንቀሳቀሱ 17 ማዕከላት
- በውሀ ተጠቃሚዎች ህብረት 2
- በወረዳ ው/ማ/ኢ/ጽ/ቤት 4 በጠቅላላው 23 የመለዋወጫ አቅርቦት ማዕከላት አሉ።

በግንባታ ሳይ የማህበራት ተሳትፎ

- የመጠጥ ውሀ ተቁዋማት ግንባታ ሳይ በንግድና ኢንዱስትሪ ቢሮ ተመዝግበው ህጋዊ ዕውቅና ስተሰጣቸው ማህበራት ባሳቸው ካፒታል መሰረት ቢሮው የግንባታ ስራ ፈቃድ ይሰጣል
- ቢሮው ፈቃድ የሰጣቸው ማህበራት ከደረጃ 5 በታች ሲሆን በአሁኑ ወቅት 40 ማህበራት ተደራጅተው በስራ ሳይ ይገኛሉ፡፡
  - በከፋ ዞን በተስያዩ ወረዳዎች 12 ማህበራት
  - በቤንች ማጂ ዞን በተስያዩ ወረዳዎች 10 ማህበራት
  - በዳውሮ ዞን በተስያዩ ወረዳዎች 4 ማህበራት
- ራስ አገዝ የመጠጥ ውሀ ተቁዋማት ግንባታ ሳይ ከ36 ማህበራት 111 የማህበር ዓባሳትን በማኑዋል ዌል ደሪሊንግ፣ ግንባታና የገመድ ፓምፕ ተከሳ ሳይ ስልጠና በመስጠት
- 850,000.00 (ስምንት መቶ አምሳ ሺህ ብር) ከጃፓን አለም አቀፍ ተራድኦ ድርጅት ድጋፍ ስተደራጁት 36 ማህበራት ሙሉ የስራ መሳሪያዎች ግዢና ስርጭት ተከናውኗል

የተገኘ ተሞክሮ

- የገ/ጠ/ው/ሳ/ማህበራቱን በማደራጀትና በማጠናከር የተቋማትን የብልሽት መጠን ወደ ዜሮ ማስጠጋት እንደሚቻል
- አዲስ በሚገነቡ ተቋማት ላይ የቀበሌውን የገ/ጠ/ሳ/ማ/ፌደሬሽን በማሳተፍ የግንባታ ጥራትን ማስጠበቅ የሚቻል መሆኑ
- ማህበራቱን በማደራጀትና በማጠናከር የሚሰበሰበውን ገቢ በፋይናንስ ተቁዋማት መቆጠብ እንዲችሉ ማብቃት ከተቻል ህብረተሰቡ ጋር ከፍተኛ አቅም ያለ መሆኑን (በሲዳማ ዞን ሸበዲኖ ወረዳ ምድረገነት ተቁዋም 1.3 ሚሊዮን ብር ኢንቨስትመንት የማስፋፊያ ስራ, ባለ 7 ክፍል ጽ/ቤት አስገንብተው በአካውንታቸው 1 ሚሊዮን ብር ፣ ሳንፋሮ ወረዳ እስከ 400,000.00 ብር የቆጠቡ ማህበራት፣ በሶዶ ወረዳ በራሳቸው ወጪ ተጨማሪ ቦኖ ጽ/ቤት ያስገነቡ ማህበራት ተፈጥረዋል፡፡)

የተገኘ ተሞክሮ (የቀጠለ…)

- የመለዋወጫ አቅርቦት ስራ ላይ ማህበራትን ለማሳተፍ በቅድሚያ የገጠር መጠጥ ውሀና ሳኒቴሽን ማህበራት ማጠናከርና የፋይናንስ አቅማቸውን ማጎልበት ወሳኝ መሆኑ
- በመለዋወጫ አቅርቦት ስራ ላይ ብቻ ማህበራት ከማደራጀት የጥገና እና ሌሎች ወሰል ገቢ የሚያስገኙ ስራዎች በጥምረት እንዲያንቀሳቅሱ ማድረግ የተሻለ መሆኑ

የተገኘ ተሞክሮ (የቀጠለ…)

- የገ/ጠ/ው/ሳ/ማህበራት የማደራጀት ስራ ከፍተኛ ለቅም የሚጠይቀ /በመንግስት ለቅም ብቻ የሚከብድ በመሆኑ የለጋዥ ድርጅቶችን ርብርብ የሚፈልግ መሆኑ
- እንዲሁም በመንግስት በኩል ለዳዲስ ተቋማትን የመገንባትን ያህል ትኩረት ይፈልጋል
- የተደራጁ ማህበራትና የማህበራቱን ፊደሬሽን በቅርበት መደገፍና መከታተል ያስፈልጋል

ድምዳሜ

- የገጠር መጠጥ ውሀ ተቋማት አስተዳደርን በማጠናከርና ህጋዊነቱን ማስጠበቁ የተቋማቱን ዘላቂነት ለማስጠበቅ ከፍተኛ ሚና የሚጫወት ከመሆኑም በላይ ህብረተሰቡ በራሱ አቅም ተቋማትን ከመጠገን አልፎ የማስፋፊያ ስራዎችን ማከናወን እንደሚችል በተጨባጭ ለመገንዘብ ተችሏል
- የገጠር መጠጥ ውሀ ተቋማት አስተዳደርን በማጠናከርና ህጋዊነቱን ማስጠበቅና የፋይናንስ አቅማቸውን ማጎልበት በተቁዋማት ግንባታ፣ ጥገናና መለዋወጫ አቅርቦት ማህበራትን አደራጅቶ ለማሳተፍ ወሳኝ ሚና የሚኖረው መሆኑ።።

አመሰግናለሁ